

vergadering **C300**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 7 juni 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanpak van vervuiling door van bandenslijtage afkomstige microplastics – 3140 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de veroordeling van het Vlaamse luchtkwaliteitsbeleid – 3143 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het terugdringen van het pesticidegebruik in het Vlaams Actieplan Wilde Bestuivers – 3168 (2021-2022)	8
VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over informatieverlening aan mestverwerkers over de PAS-MER – 3221 (2021-2022)	11

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanpak van vervuiling door van bandenslijtage afkomstige microplastics – 3140 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Het is al langer geweten dat microplastics, die overal aanwezig zijn, een bedreiging zijn voor het milieu en de volksgezondheid.

In september 2021 publiceerde de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) een deelrapport over microplastics afkomstig van bandenslijtage. Dit deelrapport is onlosmakelijk verbonden met het kernrapport dat ze hebben gepubliceerd: 'Onderzoek naar verspreiding, effecten en risico's van microplastics in het Vlaamse oppervlaktewater'.

Aan de hand van vier verschillende methodes werden de bandenpartikels en microplastics in de stalen afkomstig van de afvloeiing van de autosnelweg geanalyseerd en gekarakteriseerd. Op basis van de resultaten van dit eerste verkennende onderzoek kunnen een aantal lessen getrokken worden voor toekomstig onderzoek naar bandenslijtage in Vlaanderen en de aangeraden methode. Deze studie kadert in een allesomvattende studie naar microplasticverontreiniging in Vlaanderen.

Uit de studie blijkt dat er nog heel veel vragen zijn rond bandenslijtage, de effecten en de risico's ervan en dat toekomstig onderzoek nodig is om een aantal kennisleemten aan te pakken. Het zijn er een zevental. Eén, methoden voor kwantificatie van bandenpartikels moeten verder ontwikkeld worden om een relevante inschatting te kunnen maken van de concentraties in het milieu en de bruto- en netto-emissies. Twee, de route van de bandenpartikels moet verder gekarakteriseerd worden. Drie, door hun hogere dichtheid zouden rubberpartikels in waterlopen sneller kunnen bezinken en in hoge concentraties in het sediment voorkomen, waardoor risicozones ontstaan. Vier, op basis van extra staalnamecampagnes kan het effect van de afstand tot de bron bestudeerd worden. Vijf, efficiëntie van bezinkingsbekkens en andere passieve zuiveringsmethoden van het water afkomstig van afvloeiing van het wegdek. Zes, meer experimentele data om de effecten en risico's van bandenpartikels te kunnen inschatten. Zeven, onderzoek naar de productie van microplastics in andere verkeersgerelateerde bronnen, zoals remmen en wegmarkeringen.

Ik heb daarover een aantal vragen voor u, minister.

Welke vervolgstappen werden reeds gezet in opvolging van de resultaten en conclusies van deze studie?

Welke van bovenstaande kennisleemten werden reeds aangepakt en hoe?

Welke initiatieven zult u deze legislatuur nog nemen om de vervuiling door bandenslijtage in het Vlaamse oppervlaktewater aan te pakken?

Alvast bedankt voor uw antwoord.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: De conclusies van deze studie zijn samengelegd met de resultaten van andere studies en onderzoeken in opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij, getiteld 'Sanering wegwater, verkenning technologische mogelijkheden & case studies'. Dit onderzoek gaat over de karakterisering en omvang van verontreiniging in afstromend wegwater en de impact ervan op het oppervlaktewater, met als doel na te gaan hoe deze problematiek het best wordt aangepakt. Er werd

onder andere gekeken naar de efficiëntie van bezinkingsbekkens en andere passieve zuiveringsmethoden van het water afkomstig van afvloeiing van het wegdek.

Met de Vlaamse overheid proberen wij in te zetten op ingrepen op het terrein die er effectief voor zorgen dat verontreiniging afkomstig van wegen, of het nu microplastics zijn of andere vormen van verontreiniging, niet langer in onze waterlopen terecht komt. Maatregelen om te vermijden dat microplastics afstromen naar oppervlaktewater, zullen ook goed zijn voor het tegenhouden van andere verontreinigingen, zoals metalen of organische verontreiniging. Uit de analyse van de studies blijkt dat als oplossing decentrale zuivering door berminfiltratie aanbevolen wordt. De studie, die reeds eerder werd toegelicht hier in de commissie, gaf immers aan dat de milieu-impact van microplastics afkomstig van bandenslijtage verwaarloosbaar is.

Zoals gezegd, blijft mijn administratie de wetenschappelijke kennis hierrond opvolgen.

Met betrekking tot uw vraag rond initiatieven om vervuiling door bandenslijtage in het Vlaamse oppervlaktewater tegen te gaan, kijken wij naar het initiatief van de Europese Commissie om een voorstel voor verordening uit te vaardigen om de onbedoelde verspreiding van microplastics in het milieu aan te pakken. Wij zijn dat aan het opvolgen. We vernemen dat het onderzoek tegen eind dit jaar afgerond zal zijn. Het richt zich ook op voertuigbanden, dus dat kunnen we dan meenemen in het beleid.

Ook op het ontwerp van de wagen, de wegen en afvangsystemen voor vrijgekomen partikels zou moeten worden ingegrepen. Wat productdesign betreft, wijs ik erop dat dit niet binnen mijn bevoegdheden valt, dit is federale materie.

Gelet op het lopende werk van de Europese Commissie en gelet op de complexiteit van het probleem, onder andere inzake productdesign, ben ik voorstander van een uniforme Europese aanpak van het probleem. Ik wacht dus de beslissing van de Europese Commissie hieromtrent af en zal vervolgens niet nalaten om de noodzakelijke beleidsinitiatieven te implementeren. Maar dat zou dus voor eind dit jaar zijn.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, bedankt voor uw antwoord.

Wat mij vooral is bijgebleven uit de studie die in september werd voorgesteld, is dat er heel wat kennisleemtes waren. Ik heb ze daarnet alle zeven opgesomd. Er waren heel wat onduidelijkheden. Meten is natuurlijk weten, en een monitoringsprogramma opzetten was een van de aanbevelingen toen. Men gaf aan dat men nog niet alle kennis had over waar die microplastics zich precies bevinden, hoe ze zich gaan gedragen in de waterloop en welke technieken mogelijk zijn om die voor een stuk tegen te houden of er toch voor te zorgen dat ze zich niet gaan opstapelen. Als ze in de rioolwaterzuiveringsinstallaties aankomen, worden ze wel efficiënt gezuiverd – dat mag ook gezegd worden –, maar het is natuurlijk belangrijk dat ze onderweg nergens achterblijven. Ik hoor u zeggen dat u het initiatief van de Europese Commissie afwacht, maar ik denk toch dat er nog wel wat winsten te boeken vallen door een aantal kennisleemten aan te pakken en door ervoor te zorgen dat we zicht krijgen op het probleem en de schaal ervan.

Mijn bijkomende vraag sluit aan bij wat u daarnet hebt gezegd, namelijk dat u gaat kijken naar het ontwerp van de wagens en de wegen en naar afvangsystemen. In afvalbeleid moeten we voldoende preventief durven te werken. Bij bandenslijtage is dat niet zo gemakkelijk, want dat is inherent verbonden aan het gebruik van een voertuig op een asfaltwegdek. Bij elektrische wagens verwacht men zelfs dat de slijtage nog groter zal zijn door het gewicht van die wagens. Daarom dus mijn vraag of u ook in overleg treedt met de minister bevoegd voor de openbare werken, om te gaan kijken op welke manier de microplasticvervuiling door slijtage van banden ook vanuit Openbare Werken beter aangepakt kan worden.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, u stelde dat het belangrijk is om extra wetenschappelijk onderzoek te voeren en extra inzichten te verkrijgen. U verwees daarvoor naar het onderzoek dat eind dit jaar opgeleverd zou worden. In de commissie Leefmilieu van 19 oktober hebt u echter gesteld dat er specifiek onderzoek zou komen naar die nanopartikels, die heel kleine partikels die ook het ongezondst zijn. Is dat ook mee opgenomen in die lopende studie of wordt dat apart onderzocht? Tegen wanneer mogen we dat dan verwachten?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik zal beginnen met de bijkomende vragen van de heer De Roo.

Het klopt dat er kennisleemtes zijn. Het was goed dat we dat onderzoek toen hebben gevoerd, want we hebben een aantal belangrijke vaststellingen kunnen doen.

Wat weginfrastructuur betreft, zitten we op korte termijn samen met collega Lydia Peeters. Het is een optie om dit ook te laten opnemen door het Opzoekingscentrum voor de Wegenbouw (OCW).

Het studiewerk is nog niet af. Er zal nog nieuwe kennis komen vanuit Europa, ook internationaal. Wij volgen dat Europese initiatief op. Vlaanderen zal al dat studiewerk zeker niet allemaal zelf doen; er zijn Europese en internationale initiatieven, ook vanuit universiteiten.

Ik moet wel nakijken, collega De Vroe, of de lopende studie ook die nanopartikels omvat. Dat weet ik niet.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, bedankt voor uw bijkomende antwoord.

Ik hoop vooral dat die kennisleemtes worden aangepakt, zodat we een beter zicht krijgen op het probleem en ook zullen kunnen inschatten wat de potentiële risico's zijn van zwaardere elektrische wagens. Het is goed en ook noodzakelijk dat u daarover samenzit met collega Peeters, om dat in een allesomvattende aanpak te bekijken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de veroordeling van het Vlaamse luchtkwaliteitsbeleid – 3143 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Het hof van beroep in Brussel heeft op 24 mei 2022 bevestigd dat de Vlaamse overheid wel degelijk dwangsommen moet betalen wegens het niet respecteren van de Europese regelgeving inzake luchtvervuiling. Dit is het voorlopige eindpunt van een rechtszaak die Greenpeace bijna vijf jaar geleden is gestart.

Al in september 2017 stapte Greenpeace naar de rechter omdat de Vlaamse overheid te weinig doet om haar inwoners te beschermen tegen ongezonde luchtvervuiling, meer bepaald tegen het blijvend overschrijden van de Europese normen voor stikstofdioxide. De rechtbank van eerste aanleg legde de overheid in 2018 een dwangsom van 1000 euro per dag op zolang een ambitieuzer luchtactieplan uitbleef. Dat vonnis werd eind vorig jaar bevestigd door het hof van beroep. Op 24

mei 2022 oordeelde het hof van beroep dat de Vlaamse overheid deze dwangsommen daadwerkelijk moet betalen. Het gaat intussen om 850.000 euro.

De Vlaamse Regering voegde een addendum aan het luchtbeleidsplan toe ten gevolge van de tweede veroordeling. Dit addendum ging vooral in op de eis om een duidelijke tijdslijn te formuleren hoe de doelstellingen zouden worden gerealiseerd. Greenpeace waarschuwde al eerder dat dit absoluut niet voldoende zou zijn om de doelstellingen te respecteren.

De tussentijdse evaluatie van het Vlaamse luchtkwaliteitsplan 2030 van vorig jaar toonde al aan dat er nog heel wat grote uitdagingen voorliggen om de doelstellingen uit het plan te realiseren. De minister gaf daarbij aan dat wegverkeer, landbouw en vervuilende verwarmingsvormen belangrijke aandachtspunten blijven, vooral omdat dit de luchtvervuiling is die uitgestoten wordt op de plaatsen waar wij als Vlamingen wonen, werken en ontspannen.

Niet alleen deze rechtszaak was hangende. In 2021 nog stelde de Europese Commissie België opnieuw in gebreke omdat België de door de Europese Unie vastgestelde doelstellingen rond luchtvervuiling niet haalt. Ook hierover moet nog een uitspraak volgen.

Minister, wat is uw reactie op de uitspraak van het hof? Zult u het luchtbeleidsplan bijstellen? Wanneer zal dat gebeuren?

Werd er rekening gehouden met deze veroordeling en dus de dwangsom van 850.000 euro? Met welk budget zal dat betaald worden?

Zult u met Greenpeace in gesprek gaan over deze veroordeling?

Hebt u een plan van aanpak klaarliggen om het huidige beleidsplan sneller uit te voeren nu het hof van beroep oordeelt dat het luchtkwaliteitsplan 2030 niet volstaat? Ging u al proactief aan de slag om voorstellen uit te werken om het luchtbeleidsplan aan te scherpen?

Gaat u uw collega-ministers verantwoordelijk voor de beleidsdomeinen Mobiliteit en Landbouw, die elk een belangrijke taakstelling hebben binnen hun bevoegdheden om de luchtkwaliteitseisen te behalen, aansporen om versneld werk te maken van het uitvoeren van de vooropgestelde doelstellingen?

Kunt u, zoals beloofd in een eerdere vraag om uitleg, uw reactie op de ingebrekestelling van de Europese Commissie toelichten en bezorgen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Het hof van beroep heeft in het tussenarrest van 7 december 2021 niet geoordeeld dat de ambities uit het luchtbeleidsplan onvoldoende zijn. Ik denk dat het wel belangrijk is om het correct te stellen. Het hof heeft wel geoordeeld dat het luchtbeleidsplan niet volledig was, omdat er voor bepaalde maatregelen geen tijdslijn was opgenomen. De Vlaamse Regering is daaraan tegemoetgekomen op 11 maart 2022. De dwangsommen die de Vlaamse overheid moet betalen, hebben betrekking op de periode toen er nog niet zo'n tijdslijn was aangenomen, met name de periode tussen 7 november 2019 tot en met 9 november 2021. In die zin is het arrest van 17 mei 2022 een bevestiging van het arrest van 7 december 2022.

Wij hebben nog geen definitieve afrekening ontvangen. Ik heb wel begrepen dat Greenpeace de dwangsommen zal investeren in projecten die de luchtkwaliteit ten goede komen. We zullen dat ook mee opvolgen.

Uiteraard zal ik met Greenpeace en een aantal andere organisaties in gesprek gaan, over daar waar we nog kunnen verbeteren.

In januari 2022 heb ik gezegd dat we het Vlaams luchtbeleidsplan zullen actualiseren. Dat staat los van de rechtszaak. In de rechtszaak ging het over het feit dat er geen tijdslijn was opgenomen in het plan voor bepaalde maatregelen. De rechter heeft niet gezegd dat de ambities uit het luchtbeleidsplan onvoldoende waren.

Het plan voorziet ook een vierjaarlijkse actualisatie. We hebben de collega-ministers gevraagd naar mogelijke extra maatregelen. Deze vraag heb ik ook aan de adviesraden gesteld. Mijn administratie is momenteel in overleg met de andere administraties en verwerkt de verschillende insteken van de collega's en de adviesraden. Zodra dit rond is, zullen we dit grondig bekijken, waarbij we, naast de rapportering voorzien in de tweejaarlijkse voortgangsrapporten, eveneens rekening houden met geactualiseerde luchtkwaliteitsprognoses.

Net zoals voor het luchtbeleidsplan uit 2019 moet ook het geactualiseerde luchtbeleidsplan een alomvattend plan zijn dat gestoeld is op een goede wetenschappelijke basis. Het uitwerken van die basis kost tijd, zowel voor het maken van de berekeningen als voor de analyse van de resultaten en het overleg. Er zal aandacht besteed worden aan de impact van onder meer het extra klimaatbeleid en de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Het blijft de bedoeling om de evaluatie af te ronden tegen het einde van dit jaar met het oog op een geactualiseerd luchtbeleidsplan tegen het voorjaar van 2023.

Wat uw vraag over het met redenen omklede advies van de Europese Commissie betreft, heb ik navraag gedaan bij onze administratie omdat het een procedurestuk betreft. Het antwoord heeft een confidentieel karakter, aangezien het deel uitmaakt van een procedure en kan daardoor niet vrijgegeven worden. Wel kan ik u meegeven dat de Commissie nog geen verdere stappen heeft genomen. Ik laat wel onderzoeken binnen welke randvoorwaarden ik de stukken alsnog kan overmaken.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, de uitspraak die herbevestigd is, ging natuurlijk over de periode daarvoor, want de uitspraak ervoor ging daarover. Dat is evident. In die zin betekent het dat de rechtbank Greenpeace gelijk geeft.

Ik heb daarbij een aantal vragen. Bent u van plan om die uitspraak te aanvaarden? Of bent u van plan om toch nog verdere juridische stappen te zetten?

De Europese Commissie heeft een ingebrekestelling gedaan en u hebt er een antwoord op gegeven. Stel dat de Europese Commissie verder gaat, er wel degelijk een zaak van maakt en het luchtbeleidsplan vernietigt of vraagt om het ernstig bij te stellen, heeft dat dan een impact op het ontwerp van PAS-regeling dat nu in openbaar onderzoek zit? Welke impact is dat dan? Werd daar al rekening mee gehouden?

De voorzitter: Het klopt dat mevrouw Schauvliege in het verleden al de vraag had gesteld of het mogelijk is om de brief van 18 februari van de Europese Commissie te ontvangen. Ik heb de commissiesecretaris ook gevraagd om dat extra op te vragen, want ik denk dat het voor de parlementsleden zeker en vast nuttige informatie kan bevatten. Ik wil u dan ook vragen om dat alsnog snel aan de leden van deze commissie over te willen maken.

Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Wat betreft het luchtbeleidsplan van 2019 gaan we niet verder in beroep. Er was geen tijdslijn opgenomen omtrent verschillende maatregelen. We zijn daaraan tegemoetgekomen door dat wel te doen. Dat duidt aan dat we niet verder zullen procederen. Voor alle duidelijkheid: wij zijn ook niet met dat proces begonnen en we hebben ook al gemedieerd.

We zijn ondertussen ook bezig met een actualisatie en het is van belang om dat te doen. Het eerste luchtbeleidsplan van 2019 was vooral op industrie en mobiliteit geënt en minder op landbouw. De PAS bouwt voort op het luchtbeleidsplan en we hebben de insteek vanuit landbouw dus ook mee. Door de doorgevoerde remediëring binnen het tijdsbestek voor 2030 zie ik geen probleem voor de PAS.

Wat het document betreft, voorzitter: voor mij is dat geen probleem, maar we moeten zien dat we de procedure niet schenden. Ik zal zien wat ik kan doen. Ik heb er voor de rest geen probleem mee, maar het moet wel juist zijn.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik ben zeer tevreden dat u geen verdere stappen zet om de procedure verder aan te gaan. Ik denk dat het goed is dat er energie gestopt wordt in het werken aan zuivere lucht in plaats van in het procederen tegen milieuorganisaties die ijveren voor zuivere lucht. Ik denk dat het een goede beslissing is.

De evaluatie van het luchtbeleidsplan heeft wel aangetoond dat er nog serieuze stappen gezet moeten worden om ervoor te zorgen dat elke Vlaming, waar die ook woont, zuivere lucht heeft. Ik kijk uit naar de aangepaste voorstellen zodat elke Vlaming, ongeacht waar hij woont, kan genieten van gezonde en zuivere lucht.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het terugdringen van het pesticidegebruik in het Vlaams Actieplan Wilde Bestuivers – 3168 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Dit is een vraag over het pesticidegebruik in Vlaanderen. We zijn heel blij dat er meer en meer aandacht komt voor het belang van bestuivers. Het is een oproep die onze partij al jarenlang doet, en stilaan begint het belang door te dringen. Acties om onze tuinen en het openbaar domein wat te laten verwilderen zodat er meer voedsel is voor deze bestuivers zijn zeer goede initiatieven. Dat neemt niet weg dat er toch nog heel wat moet gebeuren om onze bestuivers te beschermen en weer een veilige leefomgeving te geven, zodat hun cruciale rol in de natuur, maar ook in onze voedselvoorziening, niet in het gedrang komt. Het belang van bestuivers valt moeilijk te overschatten.

Zoals terecht aangehaald, is het pesticidegebruik nog steeds een groot risico voor bestuivers en zet het de populaties sterk onder druk. In vele gevallen worden pesticiden gebruikt om onze voedselproductie zogenaamd te verhogen, maar worden tegelijk de bestuivers, die zo cruciaal zijn voor onze voedselproductie, hierdoor bedreigd. Dat is niet logisch.

Een belangrijke kentering in het pesticidegebruik kwam er met het Pesticidedecreet van 2001, waarin het gebruik van pesticiden door openbare besturen uitgefaseerd moest worden tegen 2003. Daarop volgde een definitief verbod. Volgens de laatste cijfers over pesticidegebruik in Vlaanderen is er na een sterke daling tussen 2007 en 2010 een stagnatie van het gebruik van pesticiden tussen 2011 en 2019 met in die periode zelfs een stijging van het pesticidegebruik. Ook het gebruik in de landbouw is in de periode 2014 tot 2019 bijvoorbeeld hoger dan in de periode 2011 tot 2013. Met andere woorden: van een daling van pesticidegebruik in de landbouw is

er geen sprake. In de niet-landbouwtoepassingen zien we wel dat er een consequente daling plaatsvindt.

Op de website van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), waar de cijfers terug zijn te vinden, wordt qua acties om het gebruik terug te dringen enkel verwezen naar de stroomgebiedbeheersplannen. Pesticides hebben echter een uitgebreidere negatieve werking dan dat ze enkel de waterkwaliteit negatief beïnvloeden.

Het Vlaams Actieplan Wilde Bestuivers bevat op vlak van actieplannen om het gebruik van bestrijdingsmiddelen terug te dringen enkele belangrijke acties, maar veel van de acties hebben betrekking op de niet-landbouwtoepassingen, waardoor de bulk van het gebruik door deze acties niet teruggedrongen kan worden.

Daarnaast valt het mij ook op dat er weinig samenwerking met de landbouw gezocht wordt. In het actieplan komen heel weinig acties voor in samenwerking met de landbouw. Nochtans is er een grote opportuniteit voor landbouwers om zowel ruimte te voorzien voor bestuivers, als hun opbrengsten positief beïnvloed te zien dankzij de aanwezigheid van bestuivers. Zo lezen we niet dat er gewerkt wordt aan bestuiversvriendelijke linten doorheen het landbouwlandschap, wat de leefwereld van bestuivers gevoelig zou kunnen uitbreiden.

Mijn vragen aan u, minister, zijn de volgende. Hoe zult u het gebruik van bestrijdingsmiddelen, waarvan u het belang terecht aanhaalt in het Vlaams Actieplan Wilde Bestuivers, opnieuw doen dalen? Op welke manier zal er gemonitord worden wat het effect is van pesticidegebruik op wilde bestuivers? Zult u verder werken aan bestuiversvriendelijke linten door het landschap? Zult u in overleg treden met minister Brouns om meer acties in samenwerking met de landbouwsector uit te werken?

Ik had ook nog enkele vragen in verband met het gebruik van bestrijdingsmiddelen in tuinen. Denkt u eraan om, naar analogie met het pesticideverbod op openbaar domein, beperkingen in te voeren op het gebruik van pesticiden in tuinen? Welke daling verwacht u in het gebruik van pesticiden in privétuinen dankzij het geheel aan acties in het actieplan?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Vlaanderen heeft de Europese doelstellingen voor een vermindering van het gebruik van pesticiden volmondig mee onderschreven. Dat was ook nodig. Naast vermindering van gebruik van pesticiden wordt ook ingezet op technische aanpassingen en precisietoepassingen in de landbouw. De collega's van Landbouw hebben hiervoor een toolbox uitgewerkt met maatregelen en opleidingen. Deze werd ingeschreven in het Vlaams Strategisch Plan voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Nieuwe Europese initiatieven die inzetten op de afbouw van bestrijdingsmiddelen zal ik ook verder blijven ondersteunen.

In het actieplan werd een klankbordgroep voorzien die, naast mensen van de administratie, zal bestaan uit wetenschappers, academici. Het is de bedoeling dat die tegen het voorjaar van 2023 voor het eerst samenkomt. De leden van de klankbordgroep zijn, gelet op hun wetenschappelijke achtergrond, het best geplaatst om te beoordelen hoe we dat op een zinvolle manier kunnen monitoren. In het plan werd voorzien dat er bijkomende acties kunnen worden opgenomen, ook rond monitoring.

Vergroten en verbeteren van het areaal aan bestuiversvriendelijke biotopen is een van de speerpunten van het actieplan. Wat de lijnvormige elementen betreft, gaan mijn administraties onder meer inzetten op het beheer van wegbermen en kansrijke oevers van onbevaarbare waterlopen, bijkomende kleine landschapselementen en betere handhavingstechnieken, bestuiversvriendelijke aanplant en beheer van bosranden. Er komen ook een aantal acties die zorgen voor meer stepping stones voor bestuivers doorheen het landschap.

Overleg met het domein Landbouw staat hoog op de agenda. Dat geldt ook voor andere beleidsdomeinen, denk maar aan Openbare Werken, zowel op ambtelijk als op politiek niveau.

Ik zet verder in op het ontraden van pesticiden en extra aandacht van alternatieve bestrijdingsmiddelen en -methoden, ook in tuinen. Een aantal campagnes hebben hun succes al bewezen. Ook door de campagnes die van onderuit groeien, zoals 'Maai Mei Niet', groeit bij heel wat Vlamingen het bewustzijn rond het belang van een ecologische tuin. Ik geloof sterk in deze bottom-upbenadering.

De Europese richtlijn voor het duurzaam gebruik van pesticiden wordt momenteel herzien. Wanneer de nieuwe richtlijn omgezet moet worden, bekijk ik samen met mijn administraties welke mogelijkheden dit biedt.

Het is ook belangrijk dat ik samenzit met de federale minister die bevoegd is voor het productbeleid, want dan zitten we aan de bron voor het op de markt brengen van pesticiden. Zij leveren ook de fytolicensie af en beheren de registratie. Ik zal redelijk dringend met de federale collega samenzitten en aansporen om de verkoop van schadelijke pesticiden aan banden te leggen. 'First things first', dat ga ik zeer dringend doen.

In de periode 2011 tot 2019 is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door particulieren duidelijk gedaald, met 59 procent. Dat is bijzonder goed. We volgen de cijfers verder op.

Regelmatige sensibilisatie blijft nodig, hier zet ik ook op in. Of er een impact is op het gebruik in privétuinen op basis van deze campagne is moeilijk te voorspellen. Naast een aangepast onderhoud van de tuin heeft deze sensibilisatiecampagne ook het doel om alle Vlamingen te informeren over hoe we de wilde bestuivers kunnen ondersteunen. Als al onze inspanningen lonen, moet dit op termijn ook zichtbaar zijn op de gebruikscijfers, productkeuze en ook op de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater, en in Vlaamse humane biomonitoring.

Er is nog heel wat werk aan de winkel, maar de richting die we de volgende jaren moeten uitgaan is heel duidelijk. Het is een kwestie om nu met verschillende collega's samen te zitten die binnen hun bevoegdheid het nodige doen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Bedankt voor uw antwoord, minister.

Het klopt natuurlijk dat het zeer belangrijk is om een aantal stappen in die richting te zetten. Ik herinner me in 2011 het moment dat het decreet gelanceerd en goedgekeurd is in dit parlement. Toen schreeuwde men moord en brand; men zei dat het onmogelijk was om het openbaar domein te beheren zonder bestrijdingsmiddelen. We zijn twintig jaar verder en het blijkt wel mogelijk te zijn, een aantal uitzonderingen niet te na gesproken, die bespreekbaar zijn.

Ik denk dat het heel belangrijk is om daar echt stappen in vooruit te zetten. Een stimulerend beleid is goed maar ik vraag me wel af of het voldoende zal zijn. Minister, ik heb dan ook twee bijkomende vragen.

We gaan heel hard moeten monitoren of we resultaat boeken. Ik vraag me af hoe u uw actieplan dat op tafel ligt, zult verfijnen met meetbare doelstellingen. Hoe zult u nagaan of de acties wel degelijk resultaat zullen hebben? Hoe zal het worden bijgesteld? Is daar al over nagedacht?

Ik vraag me ook af of u bijkomende mensen en middelen hebt voorzien om dit Vlaams Actieplan Wilde Bestuivers te implementeren en te monitoren?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik was er zelf niet bij in 2001 maar het is wel degelijk mogelijk als je ziet hoe wij er nu mee omgaan en hoe ook lokale besturen en heel wat Vlamingen een hele switch hebben gemaakt. Pesticiden moeten we zoveel mogelijk bannen. Het is niet goed voor de natuur, maar ook niet voor de gezondheid.

Het actieplan zal worden opgevolgd door de aangestelde mensen binnen de Vlaamse administraties. De extra middelen zijn verspreid over verschillende acties. Het is niet dat daar in eerste instantie extra personeel of wat dan ook komt voor dit plan. Ik denk ook niet dat dit nodig is. Ik denk ook aan de extra middelen voor het houtkantenplan dat er ook nog aankomt. Dat is een soort haagplan.

Wat de monitoring betreft is het heel belangrijk dat we met die wetenschappers werken. Zij moeten aangeven hoe we dat het beste kunnen doen. Op die manier kunnen we vanuit het beleid sturen of bijsturen waar nodig. Voor het overige zal ik de komende weken en maanden met verschillende collega's samenzitten, zoals ik heb gezegd.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Ik was er ook niet bij, minister, toen het decreet is goedgekeurd, maar ik zat aan de andere kant en ik heb daar heel veel inspanning moeten leveren om mensen te overtuigen om richtlijnen uit te werken om besturen zover te krijgen om te werken zonder bestrijdingsmiddelen. We zijn twintig jaar verder en dat is wel degelijk zeer goed gelukt. Dat is natuurlijk niet iets dat je van vandaag op morgen verandert. Dat vraagt een andere manier van werken, dat vraagt ook een andere manier van denken. Maar de clue van heel het verhaal is wel dat er een wetgevend initiatief achter zat dat dwingend was en dat een lijn uitzette waar niet van werd afgeweken.

Dit is een goed plan. Het is ook goed dat men een stap verder wil gaan en op andere domeinen pesticidegebruik aan banden wil leggen. Maar ik hoop dat er voldoende tools in zullen zitten en er voldoende evaluatie zal gebeuren. Er moeten voldoende tools worden uitgewerkt om tot die vermindering te komen zodat het niet alleen een mooi plan is dat er heel leuk en fijn uitziet, maar dat het ook zal leiden tot het gewenste resultaat. Wij zullen alvast hard mee duwen om het pesticidegebruik op alle domeinen te verminderen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over informatieverlening aan mestverwerkers over de PAS-MER – 3221 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Ik kom even terug op een vraag die hier in het verleden in het kader van de gedachtewisseling is gesteld.

Tijdens de verschillende gedachtewisselingen met de bevoegde ministers en de Vlaamse administraties, werd gesteld dat alle piekbelasters als gevolg van het stikstofakkoord en volgens het plan-milieueffectrapport (plan-MER) dat nu in openbaar onderzoek ligt, gecontacteerd zouden worden.

In de documenten die ter inzage liggen, wordt gesproken over twee mestverwerkers die gerekend worden tot de piekbelasters en dus zouden moeten sluiten tegen 2025.

Verder is er eveneens te lezen dat de emissie van mestverwerkingsinstallaties met de grootste impactscore met 30 procent verminderd moet worden, op basis van referentiejaar 2015. Hierdoor zouden 18 van de 118 mestverwerkers gevat zijn.

Ik heb, zoals ik aangaf, al een aantal keer gevraagd, minister, – ook bij de actuele vragen in de plenaire zitting en tijdens de gedachtewisseling in de commissie – om deze 20 mestverwerkers te informeren zoals ook de 41 rode landbouwbedrijven werden geïnformeerd. Het is belangrijk voor de interpretatie en de gevolgen. U hebt ook altijd gesteld dat het belangrijk is dat mensen goed worden geïnformeerd, maar ik moet vaststellen, minister, dat op het terrein het omgekeerde blijkt. Die 20 mestverwerkingsbedrijven zijn nog steeds niet op de hoogte gebracht.

17 juni 2022 is het einde van het openbaar onderzoek. Willen we effectief dat het openbaar onderzoek ten gronde en correct wordt gevoerd, dan is het belangrijk dat eenieder over alle gegevens kan beschikken om te kunnen reageren. We moeten vaststellen dat in de stukken de informatie over de wijze waarop het wordt berekend, beperkt is. Het is dus zeer belangrijk dat met deze twintig mestverwerkers, net zoals bij de anderen, bedrijfsspecifieke gegevens en dergelijke meer worden gedeeld. Daarom, minister, heb ik volgende vragen voor u.

Waarom werden deze twintig bedrijven nog niet op de hoogte gebracht dat hun bedrijf eventueel zou moeten stoppen of bijkomende inspanningen zou moeten leveren op basis van de criteria opgenomen in het plan-MER? Wanneer worden deze bedrijven wel geïnformeerd?

Op basis van welke precieze criteria, gebruikte berekeningsmodellen en bedrijfs-specifieke gegevens is de lijst van enerzijds twee en anderzijds achttien bedrijven opgemaakt? Wanneer wordt dit transparant meegedeeld aan de betreffende bedrijven zodat ook zij, net zoals de rode landbouwbedrijven, hun rechten ten volle kunnen vrijwaren of verdedigen? Het doel van het openbaar onderzoek is, zoals ik al aangaf, alle gegevens naar boven te laten komen. Als er eventueel knelpunten zouden zijn, kunnen die dan worden aangemeld.

Hoe is de opsplitsing te verantwoorden tussen enerzijds twee bedrijven die moeten stoppen, achttien bedrijven die bijkomende reductie-inspanningen moeten leveren en de andere bedrijven? We vinden dat niet duidelijk terug in de stukken van het openbaar onderzoek. Wat zijn de huidige impactscores van deze mestverwerkers en wat zal de verwachte impactscore zijn na het uitvoeren van de maatregelen? In welke mate draagt dit bij tot de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: In het kader van het plan-MER werden de twintig bedrijven met de grootste uitstoot geïdentificeerd, op basis van hun emissies in het PAS-referentiejaar 2015 (Programmatiese Aanpak Stikstof). De twee piekbelasters maken deel uit van deze set. De emissies worden berekend met het Emissiemodel Ammoniak Vlaanderen (EMAV) op basis van volgende beschikbare gegevens die afkomstig zijn uit de Mestbankaangifte: ten eerste de aangevoerde hoeveelheid dierlijke mest plus het stikstofgehalte van die mest, en ten tweede de verwerkings-techniek. Belangrijk om te weten is dat de parameters in het openbaar onderzoek zitten en niet de bedrijven op zich. Dus zij kunnen dit aan de hand van de tool impactscore berekenen.

Het voordeel van deze aanpak is dat we de emissies van alle mestverwerkingsinstallaties op een systematische en gelijkaardige wijze kunnen ramen en berekenen. Bij complexe verwerkingsprocedures, zoals die in sommige installaties gebruikt worden, omvat EMAV niet alle processtappen in detail. Wegens die complexiteit heb ik gevraagd om alle installaties grondig te laten doorlichten op het vlak van gebruikte technieken. De nodige informatie is niet beschikbaar via de Mestbankaangifte en is ook

niet steeds beschikbaar in de vergunning, noch in de integrale milieujaarverslagen. Ik stel daarbij trouwens vast dat lang niet alle mestverwerkers met een jaaremisse van meer dan 10 ton ammoniak een integraal milieujaarverslag hebben ingediend.

Vanuit deze aanpak – die momenteel afgerond wordt omdat we goed te werk willen gaan – ga ik de administratie vragen om de piekbelasters een gericht bezoek te brengen en te informeren over hun status.

In het kader van het plan-MER werden de twintig bedrijven met de grootste uitstoot geïdentificeerd op basis van hun emissies in het jaar 2015. De twee piekbelasters maken deel uit van deze set. De emissie van een individuele installatie werd berekend met EMAV op basis van de in 2015 aangevoerde en verwerkte hoeveelheden dierlijke mest en de gebruikte verwerkingstechniek. Alle gebruikte basisgegevens zijn afkomstig uit de Mestbankaangifte die elke installatie jaarlijks doet.

In tegenstelling tot bij de piekbelasters is het niet de bedoeling om te werken met een gesloten lijst van achttien bedrijven. Dit naar analogie met de veehouderijen, waarbij er in de toekomstige regelgeving evenmin gewerkt zal worden met een gesloten lijst van landbouwbedrijven met een impactscore groter dan 20 procent of 0,5 procent of 0,025 procent.

De gedifferentieerde aanpak in de mestverwerkingssector is consistent met de beleidslijn doorheen het ontwerp Programmatische Aanpak Stikstof, waarbij ten eerste over alle puntbronnen en sectoren heen een onderscheid gemaakt wordt tussen piekbelasters en bedrijven met een impactscore lager dan 50 procent. Zoals u weet, treffen we enkel piekbelasters aan bij veehouderijen en bij mestverwerkingsinstallaties. Ten tweede worden bijkomende emissiereducties boven op het luchtbeleidsplan doorgevoerd daar waar die het meeste effectief zijn op het vlak van impact en milieukwaliteit en waar er zowel technologische als andere mogelijkheden zijn om bijkomende emissiereducties te realiseren.

Wat betreft de mestverwerkers vertegenwoordigen de twintig grootste installaties zo'n 98 procent van de uitstoot. De emissies van de overige installaties vertegenwoordigen door hun verwerkingsprocedé en hun omvang zo'n 2 procent van de totale uitstoot door mestverwerking in Vlaanderen. Indien de emissie van een mestverwerker met 30 procent afneemt, neemt gemiddeld genomen de impactscore van die installatie ook met 30 procent af.

De emissiereducties bij de mestverwerkingsinstallaties dragen op gelijkaardige wijze bij tot de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen als bijvoorbeeld de emissiereducties bij veehouderijen. Het verdwijnen van een lokale, hoge piekbelasting draagt in de eerste plaats zeer sterk bij tot het verminderen van de stikstofdepositie op de natuurdoelen in de onmiddellijke omgeving van de piekbelasters. Daarnaast draagt dit ook structureel bij tot het verlagen van de concentratie- en depositieniveaus van ammoniak op grotere afstand van de piekbelasters.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Ik heb toch enkele bijkomende vragen en bezorgdheden.

Minister, u geeft opnieuw aan dat u opdracht hebt gegeven om de piekbelasters ook effectief te contacteren. Mag ik dan – opnieuw – vragen wanneer die zullen worden gecontacteerd? Vandaag is het immers 7 juni en het openbaar onderzoek is op 17 juni. Er zijn met andere woorden nog tien dagen voordat mensen inzage zullen krijgen in de effectieve criteria die worden gehanteerd om een bepaalde beleidskeuze te maken.

Ik stel die vraag uitdrukkelijk omdat ik ook moet vaststellen dat als mestverwerkers zelf contact proberen te leggen met eender welke instantie, die op de een of andere

manier betrokken is in heel dit dossier, gewoon geen antwoord krijgen. Op de vraag 'Zit mijn bedrijf erbij of niet? Ja of nee?' wordt geen antwoord gegeven. Omgekeerd is zelfs het antwoord gegeven dat zij geen antwoord zullen krijgen, zolang het openbaar onderzoek nog loopt. Dat zou me toch wel ongelofelijk frapperen en ik zie u ook ogen trekken. Ik ga er dus van uit dat dat ook niet uw orders zijn en dat u omgekeerd ook voor transparantie wilt gaan, dat u met andere woorden heel duidelijk opdracht geeft aan uw administratie om die bedrijven wel degelijk te informeren en om ook een correct antwoord te geven aan hen die zelf contact opnemen.

Ik vind het hallucinant. We hebben hier al discussies gehad over brieven, telefoontjes en 'wel of niet contacteren', en hier wordt door de administraties gewoon letterlijk gezegd dat ze geen antwoord zullen geven. Ik kan daar niet bij, dat begrijp ik niet. Dat gaat tegen alle regelgeving in en er is volgens mij dus ook helemaal geen transparantie in het openbaar onderzoek.

Ik zie u ook heel duidelijk nee knikken, dus ik stel opnieuw de vraag, minister. Kunt u daar klaarheid in scheppen en heel duidelijk zeggen: deze bedrijven zullen effectief voor het einde van het openbaar onderzoek worden geïnformeerd?

Waarom hamer ik daar zo op, minister? U hebt een aantal algemene zaken meegegeven, op basis waarvan de impactscore is berekend. Het zijn immers de impactscores – wanneer ze te hoog zijn – die bepalen dat die bedrijven andere gevolgen zullen ondervinden. U geeft aan dat dat gebeurt op basis van het EMAV-model. Bij dezen zou ik u al willen vragen, minister: op basis van welk EMAV-model? Er zijn immers verschillende versies. Kunt u klaarheid brengen over het EMAV-model waarover het gaat?

Ten tweede zijn er ook een aantal bedrijfsspecifieke criteria. Ik begrijp dat u die hier niet allemaal kunt meedelen, maar daarom is het ook des te belangrijker dat die gegevens worden meegedeeld aan de specifieke bedrijven. Die staan ook helemaal niet in de documenten die in het openbaar onderzoek liggen. Er wordt dus aangegeven dat men wel bezwaar kan aantekenen, maar als die gegevens niet gekend zijn en ook niet in de documenten staan die in het openbaar onderzoek liggen, dan is het natuurlijk onmogelijk om een bezwaar in te dienen, mochten er problemen mee zijn. In die zin is het cruciaal dat die informatie toch ook wordt meegedeeld.

Er is nog een derde element, minister, waar ik even bij wil stilstaan. U hebt aangegeven dat er niet met een gesloten lijst wordt gewerkt. Misschien heb ik u niet helemaal correct begrepen, maar er staat in de stukken van het openbaar onderzoek – en ook uit het akkoord meen ik dat begrepen te hebben – dat er twee mestverwerkers zijn die zouden moeten sluiten en achttien die extra inspanningen zouden moeten doen, zijnde 30 procent reductie. Er staat ook heel duidelijk dat de definitie van 'piekbelasters' is dat de impactscore in 2015 rood zou zijn, rekening houdend met de reductie-inspanningen die nog na 2015 zijn gebeurd. Dan lijkt mij dat het wel duidelijk een afgebakende lijst en groep zijn.

Klopt mijn redenering of niet? Met andere woorden, zegt u nu dat er mogelijk meerdere bedrijven zouden moeten stoppen in de toekomst of dat er meerdere bedrijven zijn die 30 procent reductie zouden moeten doen? Wil dat met andere woorden zeggen dat er een andere definitie van piekbelasters wordt gebruikt voor mestverwerkers versus landbouwbedrijven? Kan ik daar ook klaarheid in krijgen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik zal antwoorden op de laatste vraag. We hebben inderdaad ons akkoord, maar alles zal afhangen van het openbaar onderzoek. Voor hetzelfde geld zegt het openbaar onderzoek dat het er nog meer moeten zijn. Daarom heb ik dit zo geantwoord.

U weet vast dat we EMAV 2.1 gebruiken. Dat staat ook duidelijk in de MER van het openbaar onderzoek.

De parameters zijn duidelijk. De mestverwerkers kunnen dat perfect zelf berekenen. Elk bedrijf kan op basis van de vergunning en de Mestbankaangifte die berekening doen. Maar diegene waarnaar u verwijst, heeft inderdaad naar de administraties gebeld. Het is iemand die in een zwaar gerechtelijk onderzoek zit. Die heeft mij in het verleden ook gemaild. Ik antwoord daar niet op. Daarover zal ik zeer duidelijk zijn. Ik vind het ook gevaarlijk om daar als minister op te antwoorden. In het verleden hebben zij mij ook heel wat mails gestuurd. Het gaat over dat bedrijf dat de administratie heeft bevraagd en informatie heeft opgevraagd.

De parameters zijn duidelijk. Het bedrijf zit in openbaar onderzoek. Er is geen lijst van bedrijven in openbaar onderzoek. Die info is overgemaakt aan het bedrijf waarnaar u verwijst, dat inderdaad aan het rondbellen is. Wij zijn zelfs niet verplicht om vanuit de administratie eender welk bezoek te doen. Dat moet niet. Maar zoals ik eerder heb gezegd, zal ik vragen om dat te doen. Maar dat neemt niet weg dat zij dat ook wel zelf kunnen berekenen, het gaat hier immers over professionele bedrijven. Dat is niet moeilijk. Alles is klaar, de parameters zijn duidelijk. Maar van het bedrijf waarnaar u verwijst, wil ik heel fel op afstand blijven, aangezien ze in een zwaar gerechtelijk onderzoek zitten.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, ik betreur uw teneur in dezen. Ik heb van meerdere bedrijven die reactie gekregen. *(Opmerkingen van minister Zuhal Demir)*

Het spijt mij dat u blijkbaar een van die bedrijven wilt viseren en dat hier ook blijkbaar nog eens wilt tentoonstellen. Mijn gegevens gaan over meerdere mestverwerkers die contact hebben opgenomen met een administratie en geen antwoord krijgen. U hebt zelf aangegeven dat u het erg belangrijk vindt dat de bedrijven op een correcte manier worden geïnformeerd. Ik vind het dan ook gewoon heel bijzonder om te moeten vaststellen dat er voor de mestverwerkers blijkbaar een andere manier van werken wordt gehanteerd dan voor de landbouwbedrijven. Ik vind dat bijzonder. En ik meende tot daarnet van u te hebben begrepen dat u eigenlijk ook ambieerde om inderdaad die twintig mestverwerkers effectief in te lichten met alle gegevens. Maar op het einde van uw antwoord kreeg ik de indruk dat u dat niet van plan bent. En door nee te knikken bevestigt u nu dat u dat niet van plan bent. Oké. Ik kan daar niet achter staan. Ik betreur dat ten eerste en vind het heel bijzonder om in een openbaar onderzoek te moeten vaststellen dat bedrijven of mensen niet over alle nodige informatie kunnen beschikken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.